

Yttrande över betänkandet I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34), dnr 00353/2022

Beskrivning av ärendet

Helsingborgs stad har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34).

Synpunkter från Helsingborgs stad

Betänkandet lämnar sex förslag för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, dessa förslag ligger till grund för ändringar i lagar och förordningstexter och det är utifrån dessa förslag yttrandet tar avstamp ifrån.

1. *För att utveckla användningen av yrkespaket på introduktionsprogram föreslår utredningen att det ska införas en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar (yrkespaket) som kan tillämpas för utbildning på introduktionsprogram. Minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet ska föreskrivas.*

Introduktionsprogram ska möta ungdomars behov. Helsingborgs stad delar utredningens förslag om att yrkesintroduktion behöver få en tydligare profilering. Yrkesintroduktion har utvecklats väl efter genomförandet genom Gymnasiereformen 2011 och kan nu med fördel precis som utredningen föreslår formaliseras och tydliggöras både för elevens möjlighet att förstå och kunna göra val inom floran av yrkesintroduktionsutbildningar samt utifrån en framtida arbetsgivare. Genom definierade och likvärdiga yrkespaket och yrkesutgångar som följd så säkerställs också möjligheten för den unge att i en framtid åter ta upp studier vid komvux. Även vid flytt under pågående utbildning kommer målgruppen i likhet med elever på nationella program kunna fullfölja på den nya orten.

Genom formaliserade yrkespaket kan samverkan mellan kommuner underlättas och erbjudandet till elever öka och tydliggöras.

Vidare behöver Skolverket arbeta med frågor kring hur skolor beräknar och utvärderar elevernas måluppfyllelse i förhållande till de egna målen i elevens individuella studieplan.

- 2. För att utveckla användningen av yrkespaket på introduktionsprogram föreslår utredningen att ansvaret för de lokala programråden ska utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv även ska omfatta yrkesutbildning som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.*

Helsingborgs stad ser positivt på att programråden även ska omfatta introduktionsprogram, däremot vill vi påtala bristen på platser till arbetsplatsförlagt lärande (APL) som redan finns idag för de mer formaliserad yrkespaketerna. Barn- och utbildningsnämnden i Helsingborg framför en farhåga kring att arbetsmarknaden prioriterar bort elever från yrkesintroduktion i valet mellan olika elevkategorier. Nationell information och samverkan kan behövas för att säkerställa detta utöver arbetet i programråden lokalt och nationellt.

Helsingborgs stad vill också betona vikten av SSA – samverkan skola och arbetsliv. Utöver tillgång till kvalitativ vägledning behöver elever tidigt och kontinuerligt under sin skolgång få komma ut på olika arbetsplatser, besöka yrkesmässor, praktisk arbetslivsorientering (prao) med mera. Att få upptäcka olika yrken i tidig ålder kan både inspirera och motivera till att fullfölja sina studier

Utöver ovan instämmer Helsingborgs stad i utredningens slutsats avseende eventuell tvåårig utbildning. Introduktionsprogram kan och ska utformas utifrån den unges behov. Möjlighet finns redan idag att anpassa utbildningens längd varvid behov av ytterligare formaliserade vägar i detta avseende inte finns.

- 3. För att underlätta övergången till komvux föreslår utredningen att det ska införas en skyldighet i skollagen att erbjuda elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått examen och samtliga elever som lämnar gymnasiesärskolan ett avslutande vägledningssamtal. Gymnasieförordningen ska ange vilken information som eleven ska få vid ett vägledande avslutningssamtal.*

Helsingborgs stad ställer sig positiv till ovan förslag. Arbetsmarknadsnämnden i Helsingborg, i enlighet med utredningen, bedömer att det skulle tydliggöra för eleven vilka de fortsatta behoven av utbildning är. Samtidigt är det viktigt att beakta att detta kan leda till behov av ökade resurser för att inte riskera en minskad tillgång till studie- och yrkesvägledning för de övriga elevgrupper som också har stort behov av stödet.

Vad gäller vilken information som eleven ska få vid ett vägledande avslutningssamtal vill Helsingborgs stad framhålla att ett sådant samtal innehåller information kring alternativ men består främst i att utifrån elevens behov, intresse och mål resonera om olika vägar, möjligheter med påföljande konsekvenser. Ett vägledningssamtal är en process som inte går att beskriva i ett dokument utan elevens medverkan. Vägledningssamtal får inte förväxlas med enbart information. Det avslutande vägledningssamtalet bör vara i samverkan med hemkommunens kommunala aktivitetsansvar (KAA). På så sätt kan det säkerställas att eleven får stöd i fortsatt planering. Förbättrad

samverkan kan även långsiktigt innebära kostnadsminskningar både avseende kommunalt aktivitetsansvar (KAA) och försörjningsstöd.

Utredningen lyfter också behov av samverkan mellan gymnasieskolan och komvux. I kapitel 6 – "Underlätta övergångar mellan gymnasieskola och komvux" lyfts flera framgångsrika exempel från kommuner för att underlätta en sömlös övergång för eleven mellan de olika skolformerna. Samarbetet inom ramen för Vuxsam mellan skol- och fritidsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad lyfts i utredningen. Vuxsam är ett samfinansierat arbetssätt i syfte att underlätta övergången från gymnasieskolan till komvux. Särskilt framgångsrikt är samarbetet som sker med studie- och yrkesvägledningen under det sista året inom gymnasieskolan för att förbereda eleven till övergång inom komvux. Helsingborgs stad ser därför positivt på utredningens rekommendationer om utökad samverkan mellan gymnasieskolan och komvux och förslaget om avslutande vägledningssamtal.

Helsingborgs stad ser också glädjande på att utredningen har tydliggjort behovet av studie- och yrkesvägledning inom gymnasieskolan samt att det ska ske i samverkan med Arbetsförmedlingen. Utredningen gör ett viktigt ställningstagande för likvärdighet genom förslaget med ett avslutande vägledningssamtal för samtliga som avslutar gymnasieskolan med syfte att möjliggöra en god planering för framtiden.

- 4. För att underlätta övergången till komvux föreslår utredningen att bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, ska justeras samt föras upp från förordning om vuxenutbildning till skollag.*

Syftet med förändringen är att tydliggöra undantagsbestämmelsen så att tillämpningen blir mer likvärdig och rättssäker för den unge. Helsingborgs stad delar utredningens uppfattning om att det inte är ändamålsenligt att genomföra en allmän sänkning av åldersgränsen till komvux. Det är däremot viktigt att tydliggöra att även yngre elever kan fortsätta sina studier på komvux om det är ett bättre alternativ för den unge. Bedömningen inför studier på komvux för de yngre eleverna behöver ske likvärdigt i landet. Det är även viktigt vid införande av ovan förändringar att analysera och riskbedöma vilka konsekvenser detta medför avseende ökade kostnader för komvux. Helsingborgs stad stödjer idén om att skapa möjligheter för samplanering tillsammans mellan respektive skolform. Det är vidare positivt att fortsatt undersöka möjligheterna till övergångslösningar i elevernas studieplaner och studieplanering mellan gymnasieskolan och komvux.

Helsingborg stads ställer sig också bakom att vidare utredning görs om kommunala aktivitetsansvaret ska komma att omfatta äldre ungdomar än dagens gräns vid 20 år. Flertalet ungdomar som först studerat på ett introduktionsprogram passerar 20-årsgränsen innan de slutfört sina studier inom gymnasieskolan.

- 5. För att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning föreslår utredningen dessutom att bestämmelserna i skollagen om tillgång till*

vägledning ska tydliggöras. Det ska framgå att elever ska ha tillgång studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det ska även tydliggöras att studie- och yrkesvägledningen ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Utredningen lyfter fram brister i styrning, ledning och stöd för studie-yrkesvägledningsuppdraget både i grundskolan och gymnasieskolan kopplat till elevernas behov. Inom ramen för andra åtgärder föreslår utredningen studie- och yrkesvägledning av god kvalitet och i god tid under elevens grundskoleutbildning inför gymnasievalet och för elever inom gymnasieskolan som lämnar utan examen. Helsingborgs stad ser mycket positivt på att utredningen lyfter fram att det är en lärprocess och ses som en del av själva utbildningen där studie- och yrkesvägledningen bör erbjudas kontinuerligt för att eleverna ska utveckla valkompetenser. Skolverket behöver dock fortsatt uppdrag för att konkretisera innehåll i en lärprocess för valkompetens som kan säkerställa tillgången till och vara en utgångspunkt för en likvärdig och kompensatorisk studie- och yrkesvägledning genom utbildningstiden. Skolan behöver fortsätta att utveckla arbetet med att bredda vägledningen från att se studie- och yrkesvägledaren som ansvarig för studie- och yrkesvägledning till att vägledningen är en del som alla i skolan kan bidra med.

Redan idag är studie- och yrkesvägledning definierat som en del av elevens utbildning och ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet men precis som utredningen skriver så behöver detta förtydligas i författning.

- 6. För att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning föreslår utredningen dessutom att det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ett åtgärdsprogram. Förlängd undervisning är en åtgärd som utgör särskilt stöd eftersom det krävs en pedagogisk bedömning och eftersom åtgärden kan vara varaktig och omfattande.*

Det är positivt att tydliggöra var beslut om förlängd undervisning ska hanteras. Rektor blir ansvarig beslutsfattare för själva insatsen. Barn- och utbildningsnämnden i Helsingborg vill dock påtala att det är viktigt att särskilja studieplaneringen från ersättningen från hemkommunen. Detta är två olika frågor och bör hanteras som sådana var för sig. Fortsatt bör hemkommunen kunna pröva om mer ersättning ska utgå för ytterligare insatser.

Utredningen föreslår också att distansundervisning inom ramen för särskilt stöd ska ses över för att möjliggöra lösningar för elever i behov av en sådan undervisning. Idag är det inte möjligt att under särskilda omständigheter erbjuda elever distansundervisning ens som särskilt stöd. Barn- och utbildningsnämnden i Helsingborg menar att för att kunna möta elevers behov i vissa situationer kan distansundervisning vara ett tillfälligt och verkningsfullt verktyg och stödjer därför förslaget.

Ytterligare synpunkter

Utredningen lyfter förutsättningar för komvux att ta emot elever som av olika skäl inte klarar examen under tiden på gymnasieskolan. Dessa elever har ofta

behov av stöd och komvux har idag inte en uppbyggd elevhälsa, de saknar också resurser för mentorskap, handledning och coaching. Elever som fått särskilt stöd i gymnasieskolan förväntas klara komvux utan stöd samtidigt som studieformen i sig ställer högre krav på självständighet. Enligt utredningen behöver rätten till stöd inom komvux förstärkas. Helsingborgs stad delar utredningens uppfattning att stödet behöver förstärkas särskilt om fler undantag från åldersgränsen skall kunna göras. Komvux behöver ges möjlighet att ge adekvat stöd så att de unga eleverna ges förutsättningar att klara sina studier. Utredningen konstaterar vidare att det inte bara är de unga eleverna som behöver stöd inom komvux. Stödbehoven inom komvux har ökat i takt med att skolformens målgrupp förändrats och omfattar exempelvis behov av specialpedagogiskt stöd, socialt stöd, vägledning, coaching, språkstöd, mentorsstöd och stöd i att hantera digitala verktyg.

Helsingborgs stad kan vidare konstatera att utredningen har identifierat ett antal befintliga svårigheter i skolsystemet som kan utgöra hinder för den unge att komma i mål med sin utbildning. Utredningen har också ringat in föreslagna åtgärder från tidigare utredningar som ligger väl i linje med de behov som den här utredningen identifierat. Barn- och utbildningsnämnden i Helsingborg menar att det är välkommet att fokus läggs på det kommunala aktivitetsansvaret och gymnasiesärskolans ungdomar vilket utredningen lägger tyngdpunkt på, att behovet av att arbeta med deras framtida möjligheter och rätt till kompensatorisk studie- och yrkesvägledning.

Barn- och utbildningsnämnden i Helsingborg konstaterar att utredningen har fokuserat på befintliga verksamheter och deras utvecklingsarbete. Det innebär att föreslagna åtgärder stärker det inre kärnuppdraget inom respektive skolform, vilket är bra. Det innebär i förlängningen att ett nytt arbetssätt behöver möta behoven. Varje skolform har uppdrag att säkerställa övergång till nästa nivå samtidigt som nästa nivå behöver möta den unge.

Helsingborgs stad vill också göra några generella medskick som fortsatt behöver konkretiseras och beredas av till exempel Skolverket. Utredningen talar i allmänna ordalag om tidiga insatser, vilket är relativt beroende på vilken instans som äger frågan. Likaså resonerar utredningen kring kvalitativt god vägledning, vilket också behöver förtydligas framöver.

Helsingborg den 12 oktober 2022

Peter Danielsson
Kommunstyrelsens ordförande